

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

мср Жељке Јанковић

„Приступ делу госпође Де Лафајет из угла женских студија“

1. ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Датум и орган који је именовео Комисију:

Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду,
на својој седници 25. септембра 2019. године

Састав комисије:

1. Ментор: Др Милица Винавер-Ковић, доцент, Филолошки факултет
Универзитета у Београду

Ужа научна област: романистика

Датум избора у звање: 11.07.2018.

2. Др Јован Попов, редовни професор, Филолошки факултет
Универзитета у Београду

Ужа научна област: Наука о књижевности

Датум избора у звање: 16.04.2013.

3. Др Тамара Валчић Булић, ванредни професор, Филозофски факултет
Универзитета у Новом Саду

Ужа научна област: Француска књижевност и култура

Датум избора у звање: 19.01.2018.

2. ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1) Име, име једног родитеља, презиме

Жељка (Предраг) Јанковић

2) Датум рођења, општина, република

21.03.1989, Крагујевац, Србија;

3) Датум одбране, место, и назив мастер рада

30.10.2012, Филолошки факултет Универзитета у Београду, "L'imparfait narratif français, ses valeurs stylistiques et sa traduction en serbe" ("Аспектуална и стилска вредност француског наративног имперфекта и његов превод на српски језик").

3. НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Приступ делу госпође Де Лафајет из угла женских студија

4. ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација „Приступ делу госпође Де Лафајет из угла женских студија“ из пера кандидаткиње Жељке Јанковић, обухвата сажетак на српском, енглеском, руском и француском језику, садржај, 485 страна текста, 79 страна библиографије, те кандидаткињину биографију.

Дисертација садржи седам поглавља: 1. Увод (стр. 2-5); 2. Теоријско-методолошки оквир (стр. 6-54); 3. Друштвено-историјски контекст дела госпође Де Лафајет: положај жене и представе о жени у XVII веку у Француској (стр. 55-149); 4. Књижевно-историјски оквир живота и стваралаштва госпође Де Лафајет (стр. 150-219); 5. Од оспоравања до канона и назад: критичка анализа рецепције дела госпође Де Лафајет (стр. 220-343); 6. Представе жена у делу госпође Де Лафајет — (не)награђена врлина (стр. 344-479); 7. Закључак (стр. 480-485). Свако поглавље даље је изузетно прегледно подељено на потпоглавља, у циљу научне демонстрације. Изванредно обимна библиографија (стр. 486-564) приложена на крају рада садржи: корпус дела госпође де Лафајет на француском, у српском и енглеском преводу, дигитализована издања, преписку, биографије госпође Де Лафајет; корпус осталих цитираних текстова из периода од 15. до 18. века; литературу из области женских студија, студија рода, студија културе; литературу из области француске друштвено-политичке историје, историје књижевности, културе и идеја у 17. веку; референце за рецепцију дела госпође Де Лафајет на француском од 1950. до 2018, на енглеском језику од 1970. до 2018, те у српско-хрватском језичком простору; ситографију; најзад, додатну секундарну литературу.

5. ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација Жељке Јанковић темељи се на свеобухватном истраживању фикционалног дела најчувеније француске ауторке из 17. века Мари-Мадлен де Лафајет. Речени опус обухвата новеле *Грофица Де Танд* и *Кнегиња Де Монпансије*, као и романе *Заида* и *Принцеза де Клев*. Кандидаткиња се водила двоструком амбицијом: да најпре представи и процени досадашњу рецепцију ових дела у три различите књижевне и критичке средине: француској, англофонској и нашој (у ширем смислу), а затим да допуни и коригује досадашња читања новела и романа госпође Де Лафајет у књижевнофеминолошкој перспективи. О ширини и захтевности тог аналитичког подухвата говори чињеница да је госпођа Де Лафајет, захваљујући свом статусу родоначелнице класицистичког психолошког романа и непролазној интригантности *Принцезе Де Клев*, до данас најтумаченија ауторка своје епохе. Иако угао посматрања за који се кандидаткиња начелно определила припада женским студијама, мора се одмах нагласити да увид који ова дисертација пружа у одабрани корпус превазилази међе тог приступа, суверено се отварајући и ка општој културној историји, историји идеја, историји интелектуалаца и интелектуалки, нараторолошкој и традуктолошкој анализи.

Испитивање је кандидаткиња организовала у веома обимна поглавља, али их је прикладно рашчланила и одлично насловила потпоглавља и закључке нижег реда, тако да се истраживачки смер и линија аргументације могу лепо пратити.

У уводу кандидаткиња објашњава мотиве свог избора корпуса и аналитичке методе: она се бави једном канонском ауторком (док су у фокусу феминистичке књижевне критике најчешће маргинализоване ауторке), што ће јој омогућити да са становишта женских студија анализира селективност и идеологизованост нормативног и академског дискурса. Даље, она препознаје потребу да се из феминолошке перспективе и подробно, а не парцијално, ишчитају сва фикционална дела француске ауторке, како би се превазишла недовољност извесних досадашњих тумачења. (Тај је корпус, наиме, допуњен недавно коначно потврђеним ауторством за дела која су била објављена анонимно.) Треће, у нашој средини нису позната поједина дела француске ауторке, као ни већи део њене савремене критичке рецепције у

свету. Изложени разлози могу се оценити као потпуно оправдани, а потоња поглавља одговориће у пуној мери на овако задате циљеве.

Поглавље посвећено теоријско-методолошком оквиру истраживања представља драгоцену синтезу о историјату и резултатима женских студија. Кандидаткиња подсећа на фазе у развоју феминизма и женских студија, на разлике између појединих критичких приступа књижевности у оквиру студија рода, на историјат развоја тих приступа у академским срединама, на заслуге најважнијих англоамеричких и француских теоретичарки и критичарки, као и на развој књижевне феминологије код нас. Посебно је корисно резимирање основних појмова женских студија, и то у дијахронијској перспективи (еволуција категорије рода и њен учинак на књижевност, идеологија, дискурс, фало(го)центризам, патријархат, бинарне опозиције, есенцијализам, агенсност), у чему се кандидаткиња позива на Фукоа, Бурдијеа или Дериду, на Џ. Батлер, С. де Бовоар, К. Милет, Е. Сиксу, или Л. Иригаре, да поменемо само неке од познатих западних мислилаца. Ж. Јанковић темељно познаје и промишља њихове теоријске поставке, али и домаћу научну продукцију, коју стално доводи у везу с првима. На тај начин профилише се значај радова Б. Дојчиновић, А. Захаријевић, Д. Ђурић, Н. Секулић, Ј. Стефановић итд. Поред идеја о женском противканону, побуњеној читатељки, родно освешћеном читаоцу, кандидаткиња разматра и нужност преиспитивања превода као продукта језичких, али и политичких, идеолошких и културних принуда, па тако и продукта саображавања изворног текста владајућем патријархалном поретку, што је припрема за њену каснију анализу превода текстова госпође Де Лафајет. Приказавши елементе феминистичких теорија С. де Бовоар, Е. Сиксу, Л. Иригаре и Ј. Кристеве, кандидаткиња потом даје кратак преглед развоја феминистичке књижевне критике у Србији, њених главних протагонисткиња и инстанци (нпр. Центар за женске студије, часописи *Женске студије*, *Генеро*, *ПроФемина*, те изузетно значајан и плодан научноистраживачки пројекат *Књиженство*). Поглавље се закључује резимеом основних питања која књижевна феминологија конкретно поставља тексту наративне фикције: то ће заправо бити програм истраживања дела госпође Де Лафајет у другој половини дисертације, превасходно у V поглављу.

Поглавље „Друштвено-историјски контекст дела госпође Де Лафајет: положај жене и представе о жени у XVII веку у Француској“ испитује родне стереотипе којима се образлаже друштвена подређеност жене: у медицинској и псеудомедицинској литератури, у списима црквених отаца и проповедника (ове две врсте текстова заједно чине институционализовани дискурс), у

разноразним памфлетима и сатиричним текстовима објављиваним током читавог 17. века (а који се укључују у ширу, европску расправу о женама у периоду од 15. до 19. века) представа жене је крајње негативна а живописно варирана. Овим текстовима супротстављају се похвални, апологетски, које пишу и мушкарци и жене. Ж. Јанковић овде проширује временску визуру те, наспрам женомрзачког и женопрезривог, посебно анализира протофеминистички контрадискурс у славу женских врлина, из пера Кристине де Пизан (почетак 15. века), Мари де Гурне (трећа деценија 17. века), Пулена де ла Бара (осма деценија 17. века), Шарла Пероа (крај 17. века). Тако је показано како се афирмативни модел жене мења и развија у француској литератури у оквирима хришћанске етике, али поједини увиди тих старих аутора звуче изненађујуће модерно. Балтасаре Кастиљоне такође је овде узет у обзир јер је својим *Дворанином* (прва половина 16. века) извршио одлучујући утицај на формирање идеала углађеног и пристојног човека у седамнаестовековној Француској; његова сума аргумената у корист и против жена опет открива двострука мерила за мушко и женско владање. Следећи одељци преиспитују стереотипне родне особине и улоге у неколико оновремених, много читаних трактата о углађености, пратећи и њихову савремену критичку рецепцију. Настављајући анализе С. Витановића и Ј. Попова, кандидаткиња нијансира у овим расправама fine разлике између сродних појмова чије се значењске компоненте делимично поклапају (галантност – отменост – пристојност – углађеност – честитост; љупкост – допадљивост – пријазност – умиљатост – дотераност), али чије се родно предодређено функционисање најбоље огледа у томе што смо принуђени да, рецимо, француске придеве *honnête* и *galant* на српски језик преведемо различито, зависно од тога да ли се односи на женску или мушку особу (за потребе доказивања кандидаткиња је углавном лепо, понекад и надахнуто кад је реч о стиховима, превела наводе из ових „пилавих“ француских текстова).

Показује се такође колико политичке прилике у кратком року мењају важеће идеале мушкарца и жене. Даље се представа о идеалној жени у 17. веку допуњује одељцима о правном статусу и васпитању девојака и жена, о идеји (не)спојивости љубави и брака, те узгредно о књижевним одјецима тих преокупација (нпр. код Сегреа, М. Де Скидери, или Расина и Молијера). У одељку о прециозама подсећа се на генезу њиховог јављања, састав тог значајног круга, смене у њиховом статусу, природу њихових окупљања у салонима и књижевни третман појединих тема. Кандидаткиња резимира закључке ранијих истраживања која су показала корелацију између смене у државној власти и срозавања угледа прециоза: „сатире о прециозама део [су]

осмишљене стратегије потирања култа херојске љубави и херојске жене који су племкиње глорификовале у доба регенства Ане Аустријске у корист култа пристојне и смерне углађене жене међу дворјанима Луја XIV”. Она такође анализира прециозне идеје о љубави, нарочито у бестселерима Мадлене де Скидери. До краја овог поглавља кандидаткиња проводи читаоца кроз питања женског књижевног ауторства и читалаштва у 17. веку, вишезначности галантности/галантерије, те поимања љубави као кобне и неодољиве страсти (наспрам љубави као вољног избора), које односи превагу у другој половини 17. века. Ово поглавље обрађује, дакле, веома разуђена питања у вези са друштвеним статусом жене у класичном веку и поимањем женске специфичности, што треба да послужи као широка основа за ишчитавање дела саме госпође де Лафајет у каснијем току тезе. У неким његовим одељцима кандидаткиња се држи претходних тумачења (о којима је изванредно информисана), а у другим даје сопствени увид и допринос.

Поглавље о књижевно-историјском оквиру ауторкиног живота и стваралаштва даје подробну биографију госпође де Лафајет, списак дела која јој се приписују, разлоге и уверења којима су се истраживачи и приређивачи издања водили при коначном утврђивању ауторства дела (која сама ауторка у највећем делу није јавно признала као своја) или пак његовом порицању. Засебно се анализира атрибуција новеле *Кнегиња де Монпансије*, романа *Заида*, *Принцеза де Клев*, новеле *Грофица де Танд* (за коју је проблематично и датирање). Кандидаткиња се кратко осврће на нефикционална дела госпође де Лафајет (преводећи одломке који су тематски сродни њеном предмету истраживања), а затим прелази на фикционална дела – поменуте две новеле и два романа. Она резимира радњу и наративну структуру тих дела, утврђује историјску основу и писане изворе на које се наслањају, смешта их у одговарајућу жанровску традицију, пореди по концепцији љубави и брачне врлине са делима других ауторки. Најзад, Ж. Јанковић оцртава развој фикционалних наративних жанрова од 16. ка 17. веку и у оквиру тога одређује место госпође де Лафајет позивајући се на студије Т. Валчић Булић, Ј. Попова, Р. Годена, Д. Далас, Р. Дишена, М. Лева, као и на поетичке и критичке текстове о тим формама из пера Ијеа, Фиртјера, Ж.-П. Камија, Сорела итд. Узевши на тој временској оси у обзир остварења д’Ирфеа, М. Де Скидери, Сорела, тоспође де Вилдје, Сегреа, кандидаткиња аргументује констатацију да је госпођа де Лафајет изданак читаве једне традиције чији је врхунац обележила у жанру галатно-историјске новеле и класицистичког психолошког романа.

Поглавље „Од оспоравања до канона и назад: критичка анализа рецепције дела госпође Де Лафајет” дијахронијски прати тумачења романа *Принцеза Де Клев* од расправа у 17. веку у Француској до данашњих дана. Анализом реакције читалаца у *Галантном Меркуру* по објављивању романа и расправе између Валенкура и Шарна која је уследила, кандидаткиња показује да се из полемика о вероватности принцезиног признања мужу и вредносних судова изречених на рачун главних ликова могу читати стереотипне родне улоге у Француској 17. века. Када је реч о рецепцији романа у француској и англофонској књижевној и критичкој средини у периоду 1970–2018, у нарочито значајном одељку „Сукоби интерпретација: *Принцеза Де Клев* у XX и XXI веку — жртва или победница патријархата?“ кандидаткиња показује критички отклон како према извесним „традиционалним“ тумачењима, тако и према појединим „ревизионистичким“ феминолошким читањима која крај романа тумаче оптимистички, то јест у повлачењу принцезе из света виде победу над патријархалним поретком. Ж. Јанковић у овом одељку, као и у одељку 4.2.1, у коме анализира заступљеност родно заснованих приступа у приручницима за тумачење овог романа (будући да је роман део обавезне лектире у Француској, ови приручници су намењени ученицима средњих школа), показује како књижевни текст неретко представља поље идеолошких сукоба; кандидаткиња указује на штетност редукционистичких приступа. При томе нарочито истиче замке изолованог сагледавања текстуалних елемената без довођења у везу са целином/другим елементима, одабира делова који подупиру унапред дефинисане закључке тумача, истицања у први план детаља који у тексту нису приказани као суштински релевантни. Значајно је кандидаткињино инсистирање на контекстуализацији дела и нужности познавања семантичких нијанси класичног француског језика. Ж. Јанковић затим анализира рецепцију на француском и енглеском језику осталих фикционалних дела госпође Де Лафајет у периоду 1970–2018. како би, између осталог, показала да је развој женских студија допринео појачаном интересовању за ову ауторку, која захваљујући роману *Принцеза Де Клев* чини део француског књижевног канона. Место у канону јој је, међутим, бивало и оспоравано, што кандидаткиња показује осврћући се на женомрзачка тумачења у 19. и првој половини 20. века. Најзад, кандидаткиња анализира историјат рецепције дела госпође Де Лафајет на српско-хрватском језичком подручју како би указала на главне осе досадашњих тумачења и закључила да у домаћој критичкој литератури приметно изостају детаљнија феминолошка читања укупног фикционалног опуса госпође Де Лафајет, као и да је роман *Заида* практично непознат

српској читалачкој и критичарској средини, чиме оправдава свој избор теме и приступа.

Поглавље о представи жене у делу госпође де Лафајет настоји да открије који се родни стереотипи крију у том опусу и какав је заправо предочени ауторкин став, а заснива се на анализама датим у 2. поглављу, о схватању углађеног мушкарца и углађене жене. Најпре се испитују тзв. есенцијалистички ставови о женама и мушкарцима у сваком од поједина четири текста; показује се ко их изриче и у којим приликама, као и да нису преовлађујући (нпр. у *Принцези де Клев* се у више наврата побијају оновремена уврежена мишљења о женској и мушкој природи). Пошто подсети на специфична значења речи „personne“ у 17. веку и понуди примере који то потврђују у испитиваним делима, кандидаткиња анализира да ли је одговарајуће преведена у објављеним српским преводима ових дела (у чему је помало искључива, не увиђајући да преводилац, по потреби, помера тежиште значења речи «личност» на српском од психичких одлика ка значењу «физичка појава», из разлога који не потпадају ни под неспретност, ни под родно предубеђење; слично и за њену критику превода именице «homme» нашом именицом «човек» (пл. «људи»), која у данашњем језичком осећању покрива људски род, али је некада изразито означавала и «мушкарца»; ово заправо указује на потребу да се постојећи српски преводи ових дела објаве у новој редакцији). Узгред указује на још нека промашена или непрецизна преводилачка решења; а све то је у ствари води до закључка да од преводиоачевог избора еквивалента за именицу „personne“ или избора рода заменица зависи да ли ће се у српском тексту изгубити или очувати став изворника према извесним родним питањима (урођене особине ликова или пак жена и мушкараца уопште; женска лепота; концепција љубави). Стога кандидаткиња наводи примере реченица из још непреведеног романа *Заида*, у којима се именица „personne“ јавља у разним својим значењима. Ова разматрања била су увод у веома прегледан табеларни приказ особина женских и мушких ликова у четири фикционална дела госпође де Лафајет: кандидаткиња пописује телесне одлике ликова, њихове природне склоности и урођене особине, њихове позитивно, негативно и (евентуално) неутрално оцењене особине, чиниоце који омогућавају њихов друштвени успон, те њихове животне циљеве и вредности.

Даље кандидаткиња ближе приступа појединим категоријама из табеле: најпре опису јунакиња, те родно обележеној разлици између лепоте и наочитости; а затим, у домену идеала и вредности, разлици између мушке и женске дужности, славе и угледа. Ж. Јанковић уочава, наиме, схеме у

понашању јунака и јунакиња различитих приповести; она показује како родна компонента идентитета ликова, мушких као и женских, понекад уступа пред другим компонентама, а у складу са поставкама теорије о интерсекционалности идентитета (при чему ту теорију кандидаткиња овде не примењује на искуство дискриминације) и локационог феминизма. Тако мушки ликови делају по диктату љубави а не личне амбиције (ка вишем друштвеном положају), док женски ликови дају предност самосталности и угледу, слободно делају и не повинују се страсти, противно од онога што би се очекивало и за једне и за друге. Следећа анализирана категорија јесу особине и понашање: разматра се поимање врлине за мушке и женске ликове ових романа и новела, а потом проблем односа вербалне и невербалне комуникације у *Принцези де Клев* (нарочито у погледу скривања и обмањивања типичног за двор). После увида у важне критичке радове, закључује се да и ту постоји родна обележеност понашања: невербални знаци резервисани су у овим делима за жене, као и поље уздржане прикладности („*bienséance*“), док су за мушке ликове више везани вербално испољавање и поље љубавне галантности (која притом не носи негативан предзнак). Закључак је опет поткрепљен табеларним приказом јављања речених црта. Упадљиво је да се осуде „галантних“ жена изричу разним средствима, док се галантним мушкарцима отворено не замера много у делима ове ауторке. Испитавши како мушки и женски ликови испољавају осећања у овим новелама и романима, кандидаткиња утврђује да степен слободе у тој сфери није једнак, да се жене повинују кодексу пристojности па се увек нађу пометене и узрујане у љубавним ситуацијама, принуђене да узмакну; на другој страни мушки ликови имају слободу погледа, говора, удварања; заузврат, они су ти који својом прибраношћу и сналажљивошћу спасавају част удатих вољених госпи.

Схематичност животних ситуација и понашања пронађена је и у односу женских ликова према фигурама ауторитета, тј. родитељима, рођацима, заштитницима и мужевима. Увек удате по туђем савету и под притиском, заљубљене у неког ко им није муж, хероине се покоравају мужевљевој или родитељској вољи, скривају и жртвују љубав (уз један изузетак). Ж. Јанковић стога изводи закључак о имплицитној критици уговорених бракова код госпође де Лафајет и њиховој погубности за жену, а у светлу родних студија није без значаја и њена констатација о принуди и дискриминацији којој су такође изложени млађи синови племићких лоза. Одељак о родној подели простора указује најпре на обогаћење анализе семантике простора које су за *Принцезу де Клев* феминолошке студије пружиле сјајним тематским и

структуралистичким налазима на том пољу из пера Дубровског, Пулеа и Русеа; затим преиспитује и оспорава поједине налазе тих студија, за које Ж. Јанковић сматра да нису довољно поткрепљени у тексту; најзад предано анализира (и даље кроз дијалог с претходним истраживачима), функционисање дистинкције између јавног и приватног простора у дата четири текста, закључујући да они нису строго родно раздвојени; једина константна разлика тиче се мотива повлачења из света који се разликују за женске и мушке ликове.

Одељак о животним исходима, тј. судбини женских и мушких ликова такође показује да она није родно предодређена, због тога што у делима преовладава песимистички јансенистички поглед на свет саме госпође де Лафајет. Кандидаткиња је, између осталог, запазила да је мотив болести ипак родно издиференциран: женски ликови западају у болест услед душевних потреса и патње, неиспољене или неживљене чежње, док само један мушки лик премине са својих осећања. Последњи одељак, о лицу и наличју патријархата, у већој мери укључује наратолошки приступ него ранија разматрања, иако је управо реч о идеологизацији дискурса, и долази до иновативних закључака. Полазећи од поставке да приповедачев став износи идеолошку норму, кандидаткиња указује на коментаре разних наратора којима се у патријархалном духу осуђује брачна невера или препуштање страсној љубави. Изузетак је *Заида* у којој женски ликови имају прилику да изрекну осуду заводника, заосталих обичаја и дискриминације жена. На крају се контекстуализују схватања љубави исказана у делима и закључује да поимање љубави код госпође де Лафајет није родно издиференцирано јер разорна страст љубави подједнако погађа ликове оба пола; на трагу Р. Франсијона, Ж. Јанковић успешно показује како тананим избором наративних средстава (типом фокализације и применом слободног индиректног говора) ауторка у *Принцези де Клев* постиже оразличавање побуда и морала женског и мушког лика; мушки ликови махом се сликају споља, док унутрашњи монолози женских ликова откривају самопреиспитивање и растакање.

Закључак ове велике студије сумира налазе претходних поглавља.

6. РАДОВИ ОБЈАВЉЕНИ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДИСЕРТАЦИЈИ

1. Јанковић, Жељка. „Рецепција романа *Принцеза де Клев* госпође де Лафајет на подручју бивше Југославије”, у *Књиженство: часопис за студије књижевности, рода и културе*, бр. 5, 2015 (Online);
2. Janković, Željka. « Ambiguïtés interprétatives : La Princesse de Clèves entre le public et le privé, le passif et l’actif », in Stankovic, S. et Nermin, V. (dir.), *Les études françaises aujourd’hui : tradition et modernité*, Niš : Faculté de Philologie, 2016, pp. 353–363.
3. Janković, Željka. « La querelle de La Princesse de Clèves et les stéréotypes de la ’nature’ des sexes au XVIIe siècle » In Chapelan, M. (dir.), *Le stéréotype est-il bon ? Est-il mauvais ?*, Editura Universitaria Craiova, collection Etudes françaises, 2016, pp. 127–140.
4. Janković, Željka. « Une femme exceptionnelle peut-elle dire la vérité ? La Princesse de Clèves et le mensonge ». *Revue Chameaux*, no 10, Université Laval, Québec, 2018, <<https://revuechameaux.org/index.php/numeros/mensonge/une-femme-extraordinaire-peut-elle-dire-la-verite-la-princesse-de-cleves-et-le-mensonge/>>.
5. Janković, Željka. « La Princesse de Clèves : quelle place pour les interprétations genrées dans le parcours scolaire ? ». *Annals of Dimitrie Cantemir Christian University*, Faculty of Foreign Languages, Bucharest, Vol. XVII, 2016/2, pp. 20–37.

6. ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Ова дисертација основано показује шири значај анализе фикционалних дела госпође де Лафајет за студије рода, али и специфичан допринос студија рода књижевном разумевању овог корпуса. Кандидаткиња је доказала да ранија феминолошка читања понекад изневеравају текст, а тиме је отворила простор за еволутивност овог приступа; указала је на значај преводилачке инстанце за «замагљивање» или актуализовање родно изнијансираних значења текста; истакла је на конкретним примерима колико је важан плуралитет приступа за школско читање дела. Насупрот гинокритичким тумачењима датог корпуса, која у њега «учитавају» овладавање аутономним женским гласом и повећану агенсност, Ж. Јанковић закључила је да ови текстови углавном остају у границама нормираних друштвених идентитета женскости и мушкости. Међутим, новина коју она уноси у традиционално (дакле, родно

неосвешћено) читање опуса састоји се у напору да се разоткрије неравноправност ризика за женске и мушке протагонисте који одступе од норми понашања. Анализом заступљености разних рекурентних лексичких елемената, психичких црта и облика понашања ликова, или наративних поступака (датом и у форми табела), кандидаткиња показује улогу рода као идентитетске компоненте ликова и проналази примере када та компонента идентитета преовлађује или не преовлађује. Суштинску «андроцентричност» опуса госпође де Лафајет не нарушавају благи примери ироничног или критичког односа појединих наратора према патријархалном дискурсу. Исто тако, Ж. Јанковић речито доказује да се понашање женских ликова ипак валоризује са гледишта владајућих родних представа: било да су делатне или пасивне, жене бивају бесповратно кажњене за грех престапа норме, што није случај са судбином мушких ликова. Закључак је тим релевантнији што је кандидаткиња испитивање, па и налазе, проширила на роман *Заида*, који се иначе не разматра заједно са остала три дела из корпуса (пошто је ближи барокно-прециозном него класицистичком узусу), те и у њему препознала исти поглед на свет и на односе међу половима као у остатку опуса.

8. ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Реч је о дисертацији старог кова у најбољем смислу речи, са изузетно разуђеним правцима испитивања и изузетно богатом критичком литературом на коју се ослања. Резултати свих поглавља допуњују се и граде коначан закључак, иновативан и са становишта традиционалних тумачења, и са становишта студија рода.

Кандидаткиња је свој аналитички поступак спровела јасно и логичким редом; њено испитивање одликује се суптилним и подробним ишчитавањем текста, повезивањем најразличитијих равни дела и савршеним познавањем досадашњих научних налаза. Настојала је да испита до сада неистражене елементе, дошла је до свежих увида у поједине аспекте опуса госпође де Лафајет, а закључке је изложила с пуном научном релевантношћу.

9. ПРЕДЛОГ

На основу укупне оцене дисертације, Комисија предлаже да се докторска дисертација мастера Жељке Јанковић, под насловом „Приступ делу госпође Де Лафајет из угла женских студија“, прихвати, а кандидаткиња позове на усмену одбрану рада.

КОМИСИЈА

1. др Милица Винавер-Ковић, доцент

2. др Јован Попов, редовни професор

3. др Тамара Валчић-Булић, ванредни професор
